

כרך זה מתמקד במעמד הסוציו-פוליטי ובמעמד המשפטי של המיעוט הערבי-פלסטיני בישראל. אולם היחסים בין הקהילות הלאומיות בישראל אינם דו-צדדיים: לעולם נוכחים בהם העם הפלסטיני כולו והסכסוך הישראלי-פלסטיני הממושך והמדמם. והמשפט? אין לו חסינות; גם הוא נשאב אל עין הסערה. ג' מ' קוטזי שם בפי השופט הזקן של אזור הספר, גיבור ספרו מחכים לברברים, את הדברים הבאים, הנכונים למקומות נוספים מעבר לדרום-אפריקה של שנות השבעים והשמונים:

לא הייתי, כמו שביקשתי לחשוב [...] ניגודו של הקולונל הקשוח והקר. אני הייתי השקר שהממלכה משקרת לעצמה בימים של רוגע והוא – האמת שהממלכה אומרת כשמנשבות רוחות קשות.

בישראל התקיים ניסיון לייסד בית משפט עליון מרשים, חוקי יסוד לזכויות האדם, סמכות לביקורת שיפוטית חוקתית. האם מלכתחילה היה לכל אלה סיכוי להתקיים בישראל? וכיום – האם בכוחם להטות את המציאות הישראלית מנתיבה ההרסני? ההנחה המשותפת לרוב כותבי המאמרים היא שאי-אפשר להתעמק ביחסים שבין הקהילות הלאומיות בישראל ללא עיון בתמונה הגדולה – זו שמתרחבת לכלול ממדים חיוניים של זמן ומרחב, והיא כוללת סכסוך בן מאה שנים, כיבוש בן חמישים שנים והתנחלות בקרבם של בני-אדם נטולי זכויות אזרחיות ופוליטיות וחסרי ריבונות מדינית, שפיכות דמים מתמשכת, ביקורת בינלאומית גוברת וכן קיטוב פוליטי עז, הנובע מתחושה קשה של איום וחוסר מוצא. כותבי המאמרים מנתחים את יחסי הגומלין בין תמונת המציאות הנזכרת לבין ההתפתחויות הקשות שחלו במשפט הישראלי בשנים האחרונות. המשפט פועל בתגובה למתחים הנובעים מתמונת המציאות הזו – ולעתים יוצר אותם. אנו מקווים שהמאמרים מצליחים להציע תובנות חדשות הן לאלו העוסקים בפוליטיקה של הסכסוך אך עניינם במשפט מוגבל, והן לאלו שעניינם במשפט רב אך הם מרחיקים ברגיל את מבטם מסוגיות של לאומיות, הדרה וכיבוש.

דצמבר 2016

ד"ר ראיף זריק, המרכז האקדמי כרמל ומרכז מינרבה למדעי הרוח באוניברסיטת תל-אביב
ד"ר אילן סבן, הפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה

